

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Η χώρα των Αιγυπτίων

- στο βορειοανατολικό τμήμα της Αφρικής
- διαρρέεται από τον **Νείλο** – λωρίδα πράσινου από όρη Αιθιοπίας έως εκβολές στη Μεσόγειο και μεγάλο Δέλτα
- ανατολικά και δυτικά δύο έρημοι, νότια βραχώδης
- ανάπτυξη οικονομίας λόγω πλημμυρών Νείλου («δώρο Νείλου»)
- όχθες με καλάμια, λωτούς, παπύρους και πουλιά
- διαίρεση σε δύο τμήματα: **Άνω** (νότιο ορεινό) και **Κάτω Αίγυπτος** (βόρειο με Δέλτα)

- στην Κάτω Αίγυπτο το ευάλωτο σημείο της χερσονήσου του **Σινά** (επαφή με άλλους λαούς, εισβολείς)

Η οικονομία

1. γεωργία

- βάση της οικονομίας
- άμεση σύνδεση με Νείλο
- άρδευση και συντήρηση χωραφιών: συνεχής και επίπονη – απαιτεί συνεργασία και επίβλεψη κράτους
- καλλιέργειες: σιτάρι, κριθάρι, λινάρι, σπυροφόρα και κηπευτικά
- συλλογή παπύρων και λωτών στις όχθες
- παρασκευή μπίρας
- επίβλεψη κράτους: μέσω βασιλικών υπαλλήλων - παρακολουθούν τις γεωργικές εργασίες
 - συγκεντρώνουν το ποσοστό του φαραώ από τη συγκομιδή

2. η βιοτεχνία

- παράλληλη εργασία σε χωράφια και σε έργα φαραώ
- ειδικευμένοι τεχνίτες: μεταλλουργοί, ξυλουργοί, κεραμοποιοί, ναυπηγοί, αρχιτέκτονες, κ.ά.
- ιδιωτικά – ανακτορικά εργαστήρια
- έλεγχος από τον φαραώ

3. το εμπόριο και η παροχή υπηρεσιών

- βάση του εμπορίου η εξαγωγή του πλεονάσματος (δημητριακά, πάπυρος, χρυσός) και η εισαγωγή υλών
- σε έλλειψη (ξύλο, χαλκός, άργυρος)
- ιερείς (θεοκρατικό κράτος), γραφείς και στρατιωτικοί: εξυπηρετούν τη διοίκηση και τη λειτουργία του κράτους

Η κοινωνία

1. Φαραώ

επίγειος θεός – ενσάρκωση κράτους

2. ιερείς, κρατικοί υπάλληλοι, γραφείς

«τάξη των ισχυρών»

3. επαγγελματίες στρατιωτικοί

ιδιαίτερη ομάδα – τους παραχωρούνται εκτάσεις

4. ελεύθεροι πολίτες (γεωργοί, τεχνίτες)

5. δούλοι: από πολέμους ή το δουλεμπόριο – οικογενειακοί ή κρατικοί

Η πολιτική οργάνωση

Θεοκρατικός χαρακτήρας κράτους:

- βάση η θεοποίηση του φαραώ: αντιμετώπιση και ως ανθρώπου
- θυμίζει θεούς με ανθρώπινες ιδιότητες

Η ιστορία

1. Η προϊστορία

- πρώτοι κάτοικοι Αιγύπτου: λαοί διαφορετικής προέλευσης
- τέλη 5^{ης} χιλ. π.Χ. δείγματα οργανωμένης ζωής
- νεολιθικοί οικισμοί*: καλλιέργεια γης, κυνήγι, ψάρεμα

* **νεολιθική περίοδος**: ευρεία χρήση της πέτρας για την κατασκευή εργαλείων, συνέπεια η έναρξη της αγροτικής ζωής και η μόνιμη εγκατάσταση σε οικισμούς

4^η χιλ. έως αρχές 3^{ης} χιλ. π.Χ. (προδυναστική περίοδος)

- αύξηση οικισμών στην κοιλάδα του Νείλου
- χρήση μετάλλων και συστηματική καλλιέργεια
- διαίρεση σε φυλές με προστάτη ένα θεοποιημένο ον
- αρχικά συνένωση φυλών σε δύο βασιλεία (**Άνω και Κάτω Αίγυπτος**)
- συνένωση δύο βασιλείων υπό ηγεμόνα Μήνη με πρωτεύουσα τη **Μέμφιδα**

Αρχαίο Βασίλειο, 3000-2000 π.Χ. περ.

1. κατάκτηση περιοχών για απόκτηση μετάλλων

- νότια της Νουβίας (σημερινό Σουδάν): χρυσός
- ανατολικά της χερσονήσου του Σινά: χαλκός

2. κατασκευή μεγάλων οικοδομημάτων: ναοί, ανάκτορα, πυραμίδες

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Σ. ΚΑΠΩΝΗΣ

3. αύξηση δύναμης τοπικών διοικητών και εξασθένιση κεντρικής εξουσίας – θρησκευτικές έριδες και πολιτικές ταραχές

4. βελτίωση ζωής χωρικών και ευγενών

Μέσο Βασίλειο, 2000-1540 π.Χ. περ.

1. αναδιοργάνωση κράτους και εκστρατείες σε Νουβία, Συρία και Λιβύη

2. κατασκευή αρχιτεκτονικών και εγγειοβελτιωτικών* έργων εξαιτίας εμπνευσμένων ηγεμόνων

- διοικητικές ικανότητες
- ανοικτοί πνευματικοί ορίζοντες

* εγγειοβελτιωτικά έργα: έργα βελτίωσης της απόδοσης της γης

3. κατάκτηση από νομαδικό λαό **Υξώς**

- διατήρηση αιγυπτιακών παραδόσεων: σεβασμός τρόπου ζωής
- αυστηρή διακυβέρνηση αιγυπτιακού χαρακτήρα
- βασιλικός τίτλος Άνω και Κάτω Αιγύπτου: πιθανή επιμειξία
- σχέσεις με λαούς Μεσοποταμίας και Κρήτη
- γνωριμία με πολεμικό άρμα: χρήση στη συνέχεια

Νέο Βασίλειο, 1540-1075 π.Χ.

Ακενατών (14^{ος} αι. π.Χ.)

- θρησκευτική μεταρρύθμιση: επιβολή **μονοθεϊσμού**
- αποτυχημένη προσπάθεια εξαιτίας της προσκόλλησης των υπηκόων στις παλαιές θεότητες

Ραμσής Β΄ ο Μέγας (13^ο αι. π.Χ.)

- μακρόχρονη διακυβέρνηση
- εποχή οικοδομικής άνθησης στο εσωτερικό

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Σ. ΚΑΠΩΝΗΣ

- ισχυροποίηση αιγυπτιακής κυριαρχίας στο εξωτερικό
- φαραώ-πολεμιστής: απεικονίζεται σε επιφάνειες τοίχων ναών να παίρνει μέρος σε μάχες
- *μάχη Καντές* στη Συρία: επικράτηση συνασπισμού λαών Μεσοποταμίας και Χετταίων
 - για τις αιγυπτιακές πηγές: αιγυπτιακή νίκη
- εμπορικές σχέσεις με Φοινίκη, Κρήτη και νησιά του Αιγαίου

12^{ος} αι. π.Χ.

- εγκατάλειψη ασιατικών κτήσεων εξαιτίας των **λαών της θάλασσας**

11^{ος} αι. π.Χ.

- περίοδος παρακμής εξαιτίας προσπάθειας ισχυρών ιερέων να επιβληθούν στην εξουσία

Η ξένη κατάκτηση

α. 11^{ος} – 7^{ος} αι. π.Χ.: περίοδος κατάκτησης από Ασσυρίους

β. α' μισό 7^{ου} αι. π.Χ.: ανεξαρτησία με τον **Ψαμμήτιχο** – πρωτεύουσα η Σάις στον Νείλο

(Σαϊτική δυναστεία)

- ανάπτυξη εμπορίου με ελληνικές πόλεις
- μετανάστευση Ελλήνων προς Αίγυπτο
- γ. 6^{ος} αι. π.Χ.: περίπλους Αφρικής από Φοίνικες (**Νεκώς**)
- δ. **Άμασις**:
 - χρησιμοποίηση Ελλήνων μισθοφόρων
 - ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων με ελληνικές πόλεις
 - ωστόσο, περιορισμός ελληνικού εμπορίου (μόνο σε Σάιδα, Μέμφιδα, Ναύκρατι)
 - υπέρ Βαβυλωνίων εναντίον του Πέρση βασιλιά **Κύρου Β'** (539 π.Χ.)

ε. **Ψαμμήτιχος Γ'**: ηττάται από τον Πέρση βασιλιά **Καμβύση** και η Αίγυπτος γίνεται τμήμα του Περσικού κράτους (525 π.Χ.)

στ. νίκη Περσών από Μ. Αλέξανδρο

στην Ισσό (333 π.Χ.)

- προέλαση μέχρι την Αίγυπτο
- γίνεται δεκτός ως απελευθερωτής

- ανακηρύσσεται φαραώ στη Μέμφιδα (332 π.Χ.)
- προσφωνείται γιος του Άμμωνα-Δία από τους ιερείς του θεού

Ο πολιτισμός

➤ Η θρησκεία

- ο **πολυθεΐα**: προέρχεται από την περίοδο των ανεξαρτήτων πόλεων
- οι θεοί παρουσιάζονται με ανθρώπινο σώμα και κεφάλι ζώου
- ο **Θεοί**
- ο Ρα (Ήλιος) – εκπρόσωπός του ο φαραώ
- ο Ίσις
- ο Όσιρις
- ο Ώρος

- Αμένοφισ Δ' (Ακενατών):

προσπάθεια επιβολής **μονοθεϊσμού** (θεού Ηλίου Ρα) αλλά αποτυχία λόγω αντίδρασης ιερέων

- - ταρίχευση νεκρών και ταφή σε μνημεία:
- εξαιτίας της πίστης στη μετά θάνατον ζωή
- - ταφή με πολύτιμα σκεύη

➤ Η γραφή

- 4^η χιλ. π.Χ. χρήση **ιερογλυφικής*** γραφής
 - ενδεικτική πολιτιστικού επιπέδου
 - ειδίκευση και συνεχής ενασχόληση
 - εκπαίδευση γραφέων: σταδιοδρομία με κύρος
- αποκρυπτογράφηση τον 19^ο αι. λόγω της ανάγνωσης της στήλης της Ροζέτας

* *ιερογλυφική γραφή* = γραφή που έχει ως χαρακτήρες σχήματα και σύμβολα από την καθημερινή ζωή

➤ **Τα γράμματα**

- αιγυπτιακά κείμενα αναφέρονται σε δράση **φαραώ**
- ελάχιστα λογοτεχνικά κείμενα: θρησκευτικά και λυρικά ποιήματα και λαϊκές

διηγήσεις

➤ **Οι επιστήμες**

- εμπειρικές **αστρονομικές** γνώσεις (διαίρεση έτους, μήνα, ημέρας) εξαιτίας της παρακολούθησης των πλημμυρών του Νείλου

- πρακτική **γεωμετρία**: ανάγκη επαναπροσδιορισμού ορίων χωραφιών

- εξελιγμένες **μαθηματικές** γνώσεις: κατασκευή πυραμίδων

- γνώσεις **ανατομίας** και **ιατρικής**:

- ταρίχευση νεκρών

- διαγνώσεις και θεραπείες από περίφημους ιατρούς

➤ **Οι τέχνες**

- στην υπηρεσία του φαραώ

- αρχιτεκτονική, γλυπτική και ζωγραφική: μνημεία

- πυραμίδες Χέοπος, Χεφρήνος, Μυκερίνου και ναοί Λούξορ και Καρνάκ

- επιφάνειες ναών με ζωγραφιστές ή ανάγλυφες παραστάσεις από δράση φαραώ ή καθημερινότητα

- μεγάλα αγάλματα διακοσμούν ναούς και τάφους και μικρότερα από ξύλο ή πέτρα

- αντικείμενα μικροτεχνίας από μέταλλα ή από πολύτιμους ή ημιπολύτιμους λίθους